

Vår ref.: 25/16347-1

Dato: 29. oktober 2025

Innspill til Malthe-Sørenssen-utvalget

UiS takker for muligheten til å gi innspill til utvalget.

Svar på spørsmålene stilt av utvalget:

1. Hva er den største utfordringen med KI i høyere utdanning?

En stor utfordring er å sikre akademisk integritet i en tid hvor KI-generert innhold er vanskelig å skille fra studentens eget arbeid. Det er liten tvil om at utdanningene våre må tilpasse seg den nye teknologiske hverdagen, men utfordrende å finne de gode pedagogiske løsninger for dette som også sikrer at vi opprettholder kvaliteten. Det vil kreve nye vurderingsformer, hvor blant annet tradisjonell hjemmeeksamen i stor grad må revurderes. Samtidig blir det viktig å finne en balanse mellom å bruke KI som et nyttig læringsverktøy og å sikre at studentene faktisk utvikler egne kritiske og faglige ferdigheter. Det kan bli et større skille mellom studenter som kan bruke KI på en måte som støtter læringen deres, og de som bruker KI som en «snarvei». I tillegg kan det være en utfordring å sikre lik og rettferdig tilgang til KI-verktøy for både studenter og ansatte, samt å utvikle felles retningslinjer for bruk og vurdering på tvers av institusjoner. Det mangler en helhetlig strategi på dette området.

2. Hvordan ser teknologien og høyere utdanning ut ti år fram i tid?

Om ti år vil kunstig intelligens være integrert i alle deler av høyere utdanning, i alt fra undervisning og veiledning til vurdering og administrasjon. Studentene vil trolig ha tilgang til AI-baserte «copiloter» som støtter lesing, skriving, analyse og skapende arbeid. Universitetenes rolle vil da være å utvikle kritisk tenkning, etisk dømmekraft og dyptgående fagkunnskap som danner grunnlag for en reflektert og ansvarlig bruk av slike verktøy.

Utviklingen kan tenkes å gå i to retninger: Universitetene kan enten utvikle seg til institusjoner som fremmer og videreutvikler særskilt menneskelige ferdigheter i samspill med kunstig intelligens, eller de kan ende opp som marginaliserte aktører som primært utsteder vitnemål, mens den reelle læringen skjer andre steder. For å unngå det siste utfallet trengs en grunnleggende nytenkning og god planlegging rundt både undervisningens innhold og vurderingsformer mer enn en enkel integrering av KI i dagens strukturer.

3. Hvordan kan utdanningene forberede studentene på et samfunn og arbeidsliv der KI får økt betydning?

For å forberede studentene på et samfunn og arbeidsliv der kunstig intelligens får økt betydning, må utdanningene i større grad fokusere på ferdigheter som ikke kan automatiseres. Det innebærer å styrke kritisk tenkning, etisk refleksjon, kreativ problemløsning, samarbeid og evnen til å anvende teknologi på en strategisk og ansvarlig måte. Studentene må også få kompetanse og forståelse for hvordan teknologien fungerer, hvilke begrensninger den har, og hvilke samfunnsmessige og etiske implikasjoner den medfører. Dette gjør at enkelte ferdigheter vil bli viktigere å lære, som kritisk vurdering av informasjon og KI-generert

innhold, etisk dømmekraft, kreativitet, kommunikasjon, samarbeid og tverrfaglig kompetanse. Samtidig blir tradisjonell faktakunnskap, mekanisk oppgaveløsning og isolert pugging mindre sentralt, ettersom KI raskt kan levere slike resultater. Utdanningens primære oppgave blir derfor å gjøre studentene i stand til å bruke KI reflektert og strategisk, fremfor å konkurrere med den.

4. Hvordan bør eksamen og vurdering gjennomføres i lys av KI?

Eksamen og vurdering bør utformes slik at de måler studentenes kritiske tenkning, dømmekraft og evne til å anvende kunnskap, heller enn ren reproduksjon av fakta som KI lett kan generere. Dette kan gjøres gjennom casestudier, prosjektarbeid, presentasjoner og andre oppgaver som krever kreativ problemløsning, samarbeid og refleksjon over etiske og faglige problemstillinger. Vurderinger bør også være prosessorienterte, der studentenes begrunnelser, resonnering og læringsprosess vektlegges, ikke bare sluttproduktet. Digitale og hybride vurderingsformer kan brukes for å tilpasse oppgaver til den enkelte student, mens faglærerens rolle som veileder blir sentral.

5. Hvilke tilpasninger av vurderingsformer mener du er nødvendige?

I lys av KI-utviklingen bør vurderingsformer i høyere utdanning tilpasses slik at de måler studentenes kritiske tenkning, dømmekraft og evne til å anvende kunnskap, fremfor ren faktareproduksjon som KI kan generere. Dette kan gjøres gjennom prosessorienterte oppgaver, casestudier, prosjektarbeid og presentasjoner som vektlegger refleksjon, begrunnelser og samarbeid. Muntlige og hybride vurderingsformer kan styrke muligheten for å evaluere studentenes egen innsats, mens oppgaver som integrerer KI forutsetter at studentene aktivt vurderer og bruker teknologien på en kreativ og etisk måte. På denne måten flyttes fokuset fra mekanisk oppgaveløsning til ferdigheter som kritisk vurdering, problemløsning og anvendelse i komplekse kontekster.

Eks:

Fokus på anvendelse fremfor reproduksjon: Oppgaver bør måle studentenes evne til å analysere, vurdere og anvende kunnskap i konkrete situasjoner, heller enn å gjengi fakta som KI kan levere.

Prossessorienterte vurderinger: Vektlegg læringsprosessen, begrunnelser og refleksjon, ikke bare sluttproduktet. Dette kan inkludere loggføring, refleksjonsnotater eller delrapporter underveis i prosjektarbeid.

Case- og prosjektbasert læring: Bruk virkelighetsnære problemstillinger som krever tverrfaglig samarbeid, kreativ problemløsning og kritisk tenkning.

Muntlige og hybride vurderinger: Presentasjoner, forsvar av arbeid eller digitale simuleringer gjør det vanskeligere for KI å erstatte studentens egen innsats.

Samarbeid med veiledning: La vurderingene inkludere veiledet arbeid med tydelig dokumentasjon av individuelle bidrag, slik at læreren kan vurdere forståelse og ferdigheter på individnivå.

Integrering av KI i oppgaver: Lag oppgaver som forutsetter bruk av KI, men der studentens kritiske vurdering og kreativ bruk av verktøyet er det sentrale vurderingskriteriet.

6. Hvilke ferdigheter trenger studentene i bruk av KI?

Studentene trenger ferdigheter som gjør dem i stand til å bruke KI på en reflektert, ansvarlig og effektiv måte. Dette inkluderer å kunne stille gode spørsmål (prompter), vurdere kvaliteten på KI-generert innhold, forstå teknologiske begrensninger og bias i KI-modeller. De må også få kunnskap om etiske og juridiske implikasjoner ved bruk av KI. I tillegg blir det viktig å kunne etterprøve KI-generert innhold og anvende det kritisk i faglige og praktiske kontekster, kombinert med kreativ problemløsning, etisk dømmekraft og evne til samarbeid med både mennesker og digitale verktøy. Alle studenter bør ha et obligatorisk kurs i bruk av generativ KI i det de starter sin utdanning.

I tillegg kan mange studenter ha nytte av å få en bedre forståelse for hva det egentlig betyr å være student og hvilket ansvar for egen læring det å være student medfører. Dette er ikke en ny problemstilling, men den

aktualiseres i lys av KI som åpner for snarveier. For å sikre en god overgang mellom VGS og høyere utdanning, trengs det en utvidet dialog mellom sektorene – også med fokus på hvor og hvordan man underviser elever/studenter i bruk av KI. I denne sammenhengen trenger studenter også kunnskap om hvordan læring foregår og om hvordan de kan fortsette å bruke studiestrategier fra VGS inn i høyere utdanning.

7. Bør utdanningsinstitusjonene tilby spesifikk opplæring og veiledning?

Ja, utdanningsinstitusjonene bør tilby opplæring og veiledning i god KI-bruk. Det er her viktig at utviklingen av KI i utdanningsfaglige kontekster utvikles med utgangspunkt i de ulike fagenes egenart og de faglige mål og problemstillinger disse står i. Det at strømlinjeformete løsninger ikke vil la seg gjennomføre. Her kan eksempelvis også de nasjonale fagorganene bidra med sin kjennskap til fagmiljøene nasjonalt.

Forskningsetiske retningslinjer for bruk av KI bør derimot utarbeides i fellesskap og omfatte alle fag

Opplæringen og veiledningen kan omfatte kurs i KI-forståelse, praktisk trening i bruk av verktøy, veiledning i kritisk vurdering og etterprøving av generert innhold, samt integrasjon av KI i faglige prosjekter. Målet må være å sikre at studentene ikke bare behersker teknologien, men også utvikler kompetanse til å bruke den ansvarlig, kreativt og faglig korrekt.

8. Hvilke muligheter og utfordringer ser du for bruk av KI i undervisning og læringsaktiviteter?

Kunstig intelligens gir betydelige muligheter i undervisning og læring. Det gis store muligheter for læringsaktiviteten hvis høyere utdanning legger et tydelig fokus på læring og dermed prosessen istedenfor sluttresultatet. KI i undervisning kan øke læringsaktiviteter som kritisk tekning, underveis respons på korte tekster, oppsummeringsspørsmål, begrepslære osv. Bruk av KI kan også gi økt gruppeaktivitet og aktiv læring i undervisningen på en «enklere» måte enn om faglærer må tenke ut alle oppgaver selv, og det kan åpner opp for mer spontane endringer og aktiviteter.

Videre kan KI tilpasses den enkelte students behov, tilby personlig veiledning, gi umiddelbar tilbakemelding og bidra til effektivisering av administrative oppgaver. Den kan stimulere kreativitet og utforskning gjennom simuleringer, casestudier og interaktive læringsverktøy, og åpne for nye former for samarbeid og tverrfaglig læring. KI kan også bidra til økt inkludering ved å tilby tilpasset støtte til studenter med ulike behov, for eksempel språkstøtte eller strukturhjelp.

Samtidig medfører KI betydelige utfordringer. En er KI-modellenes evne til å gi feilsvar og modellenes verdigrunnlag. En annen er at studentene bruker mindre tid på å lære og dermed erverver mindre kunnskap. Dyplæring vil bli mer krevende å få til.

Videre kan bruk forsterke ulikheter dersom tilgang til teknologi varierer mellom institusjoner, og det er derfor viktig å sikre likeverdig tilgang nasjonalt. KI reiser også spørsmål om akademisk integritet, etikk, bias og databeskyttelse, samt risiko for redusert egenaktivitet hos studentene. Effektiv bruk krever at både studenter og lærere har kompetanse til å forstå teknologiens begrensninger og anvende den kritisk. Utdanningene må derfor integrere KI på en måte som styrker læring, samtidig som vurderingsformer og retningslinjer tilpasses dens bruk.

9. Hva slags betydning har KI for masteroppgaver og andre langsvarsoppgaver?

Kunstig intelligens har allerede fått betydning for masteroppgaver og andre langsvarsoppgaver, både som verktøy og som utfordring. KI kan støtte studentene i idéutvikling, strukturering av tekst og språkforbedring, men det krever tydelige retningslinjer for hva som er tillatt, og hvordan bruken skal dokumenteres. Det er mye som tyder på at langsvarsoppgaver i dagens format ikke vil fungere lenger, og at det må foretas grep. For både bachelor- og masterstudenter vil det bli nødvendig å legge større vekt på prosessen fremfor kun produktet. Refleksjonslogger og veiledningssamtaler blir viktige, og muntlige presentasjoner bør inngå som en del av vurderingen. Dette vil kreve store ressurser som det må legges til rette for. Det kan også være aktuelt å inkludere studentenes refleksjon rundt egen KI-bruk som en del av vurderingsgrunnlaget. Samtidig må retningslinjene sikre at ferdigheter som kritisk refleksjon, metodisk forståelse og selvstendig anvendelse av kunnskap fortsatt vurderes.

10. Hva skal til for at faglige ansatte får kompetanse til å håndtere KI på en god måte?

For at faglige ansatte skal kunne håndtere KI på en god måte, er det nødvendig med systematisk opplæring og kontinuerlig kompetanseutvikling. Hvis ansatte skal ha mulighet til å holde seg oppdatert på, utvikle og evaluere bruk av KI i utdanningsfaglige sammenhenger, må det gis tid til dette. I en krevende ressurssituasjon som mange faglige ansatte befinner seg i, må det derfor frigjøres tid for å kunne sette seg inn i KI og for å kunne føre diskusjoner og utveksle erfaring med fagfeller.

De faglig ansatte må få kompetanse på hvordan KI fungerer, inkludert teknologiske begrensninger og bias, samt etiske og juridiske implikasjoner ved bruk av KI i undervisning og vurdering. Ansatte må også få trening i hvordan KI kan integreres pedagogisk, både som verktøy for å støtte studentenes læring og som en del av vurdering. Det bør etableres faglige fellesskap og kollegaveiledning, samt arenaer for erfaringsdeling, og insentiver for å utvikle og dele undervisningsopplegg som inkluderer KI. Etter- og videreutdanning bør tilbys eller innføre obligatoriske kurs, kombinert med insentiver for faglig utvikling innen KI. Videre er det viktig å utvikle felles retningslinjer og dele beste praksis internt og på tvers av institusjoner, slik at alle ansatte har et felles grunnlag for å veilede studenter i ansvarlig og effektiv bruk av KI.

11. Hvilke behov ser du for nasjonale tiltak kontra lokale løsninger når det gjelder KI i høyere utdanning?

Innføringen av KI i høyere utdanning krever både nasjonale rammer og lokale tilpasninger. På nasjonalt nivå er det behov for felles retningslinjer for bruk og vurdering av KI, standarder for akademisk integritet, lik tilgang til teknologi og deling av beste praksis mellom institusjoner. Dette sikrer rettferdighet, kvalitet og harmonisering på tvers av sektoren. Samtidig må lokale løsninger tilpasses institusjonens faglige profil, undervisningsformer og studentenes behov. Lokale tiltak kan inkludere utvikling av konkrete undervisningsopplegg, tilpasning av vurderingsformer, veiledning i KI-bruk og etablering av faglige fellesskap for ansatte. Kombinasjonen av nasjonale rammer og lokale tilpasninger gjør det mulig å utnytte KI på en måte som både sikrer kvalitet og fremmer innovasjon i læring og undervisning.

12. Er det særtrekk ved enkelte fagområder eller utdanninger som gjør at KI bør håndteres annerledes?

Bruk av KI må tilpasses fagområdets egenart og metodikk. I naturvitenskap og ingeniørfag kan KI for eksempel brukes aktivt til datanalyse, simuleringer og modellering, mens vurderinger fortsatt må sikre at studentene forstår underliggende prinsipper og metoder. I humanistiske fag og samfunnsvitenskap kan KI generere tekst og analysere store mengder informasjon, men risikoen for at AI «produserer» argumentasjon krever økt fokus på kritisk refleksjon, kildekritikk og etisk vurdering. I profesjonsutdanninger må KI-bruk vurderes opp mot krav til praksisnærhet og profesjonsetikk, og enkelte fagområder, som sosialfag, bør ha egne retningslinjer for KI-bruk. Kunstfag og kreative fag kan dra nytte av KI som inspirasjons- og idéverktøy, men vurderinger må fortsatt måle studentenes egen skapende prosess og originalitet. Språkfagene vil nok være ekstra krevende. Dermed blir det nødvendig med tilpassede retningslinjer, vurderingsformer og veiledning som reflekterer fagets særtrekk, samtidig som KI integreres som et støtteverktøy.

Med vennlig hilsen

Björg Oftedal
prorektor for utdanning

Saksbehandler: Ingrid Stokkeland, tlf.: 51832577

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer